

HEDEN
TER ADVISERING

Aan

de minister

de staatssecretaris van Financiën – Fiscaliteit en Belastingdienst

Inspectie der
Rijksfinanciën

Persoonsgegevens

nota

Energiecompensatie semi-publieke sector

Aanleiding

U (stas) heeft aandacht gevraagd voor sportverenigingen in verband met de stijgende energieprijzen.

Adviezen

- Wij adviseren om geen compensatie te leveren aan sportverenigingen voor stijgende energieprijzen. Voor reguliere sportverenigingen is het aandeel energiekosten 16% (zwembaden en ijsbanen uitgezonderd). Dit lijkt in eerste instantie opgevangen te kunnen worden door besparingen en/of hogere contributie.
- Daarnaast geldt dat de energierekening bij zeer veel organisaties zal stijgen. Compensatie bij sportvereniging leidt in onze ogen tot de roep om compensatie in de gehele collectieve sector voor de energierekening. Ervaring bij de covid-steun leert dat compensatie lastig valt af te bakenen. Daarnaast is de situatie heel anders dan bij Covid, toen de overheid sectoren sloot. Ook staat compensatie energiebesparing en energietransitie in de weg.
- Een eerste inventarisatie levert ca. 1,8 miljard aan mogelijke verzoeken tot compensatie op. Op dit moment zijn er bij ons nog geen claims ontvangen van departementen en sectoren; in de media vragen energie intensieve sectoren wel om steun.

Toelichting

- In bijlage 1 is een eerste inventarisatie gegeven van stijgende energieprijzen in 2022 t.o.v. 2021 wat kan oplopen tot ruim 1,8 miljard. Dit is een zeer grove schatting. Daadwerkelijke kosten zijn afhankelijk van de hoogte en reikwijdte van mogelijke compensatie en kunnen hoger uitvallen. Hierbij zouden ook nog uitvoeringskosten komen. In dit overzicht is het MKB niet meegenomen; hier bent u (minister, zie bijlage 3) separaat over geïnformeerd.
- Het compenseren van de energierekening kan ook leiden tot de roep om compensatie van hogere brandstof- of grondstofprijzen (denk bijvoorbeeld aan visserij, defensie en infraprojecten).

Reguliere prijsbijstelling

- Eenmaal per jaar worden de begrotingen van de departementen geïndexeerd voor de loon- en prijsontwikkeling. Dit gebeurt bij Voorjaarsnota op basis van

Datum

15 september 2022

Notanummer

2022-0000230047

Bijlagen

1. Overzicht inventarisatie per begroting
2. Prijsbijstelling per Begroting
3. IRF 227848

17.09.22
Danke
Meu

de CEP-raming van het CPB. De prijsbijstelling is een structurele tranche en bedroeg voor 2022 ruim 2 miljard voor de Rijksbegroting.

- Vraag is of de reguliere prijsbijstelling onvoldoende is. De inflatie (CPI) die het CPB voor dit jaar raamt in de cMEV is +4,7%-punt hoger dan bij CEP (stijging van 5,3% naar 9,9%). De prijsbijstelling voor departementen is conform bestaande systematiek vastgesteld op basis van CEP en niet verhoogd bij MEV (for better or worse).
- De collectieve sector heeft dit jaar door het vastzetten van de prijzen bij CEP een fors nadeel. Een additionele prijscompensatie voor 2022 op basis van MEV zou de Rijksbegroting structureel circa 1,5 miljard kosten (exclusief de zorg). De mate waarin deze prijsstijging na CEP daadwerkelijk gevoeld wordt, zal verschillen per organisatie. Voor 2022 verwachten we veelal onderuitputting op de Rijksbegroting.
- N.B. Voor de prijsbijstelling tranche 2023 staat reeds cumulatief 15,1 miljard gereserveerd, waarvan 2,9 miljard in 2023. In bijlage 2 vindt u de verdeling hiervan per begroting.

Illustratieve voorbeelden

Om illustratief een beeld te krijgen van de mogelijke gevolgen van de stijgende energieprijzen staat hieronder voor een paar sectoren een nadere toelichting inclusief mogelijke oplossingen:

- Amateursportverenigingen: Naar schatting is voor sportverenigingen (excl. zwembaden) circa 16% van de totale kosten besteed aan energiekosten (energieverbruik per m² is naar schatting circa een factor drie lager dan bij zwembaden/ ijsbanen; zie hieronder). Dit is relatief hoog. De reserves zijn relatief beperkt, maar contributies kunnen verhoogd worden (veel verenigingen plannen dit ook te doen). Ook kan de temperatuur in de kantine worden aangepast. Daarnaast hebben veel verenigingen relaties met gemeenten (al dan niet via huur), en is dat een logisch eerste loket om aan te kloppen bij financiële problemen. Compensatie zou nu ca. 100 mln kosten.
- Zwembaden en ijsbanen: relatief hoog energieverbruik. Na afloop van het energiecontract kunnen de energielasten stijgen van 15-20% naar 50% van de exploitatie. Reserves zijn vaak beperkt, ook is het verhogen van de toegangsrijzen niet (direct) mogelijk door gemeentelijke afspraken. Een alternatief is dat zwem- en ijsbanen het gesprek aangaan met gemeenten over het toch ophogen van de prijzen, of om financiële steun van de gemeenten te vragen. Bij covid zijn gemeenten gecompenseerd voor zwem- en ijsbanen. BZK is aan het inventariseren wat er eventueel gedaan kan worden voor gemeenten. Compensatie voor energie zou nu circa 280 miljoen kosten.
- De Dienst Justitiële Instellingen (DJI): energiekosten (ca. 1% omvang begroting) vanwege de exploitatie van een groot aantal gebouwen, inclusief gevangenissen. Er is echter geen directe noodzaak voor compensatie, aangezien DJI een agentschap is. Een negatief resultaat als gevolg van hogere energiekosten kan daardoor in het eigen vermogen lopen, waarbij vervolgens de keuze gemaakt kan worden om een negatief eigen vermogen bij voorjaarsbesluitvorming aan te zuiveren. Eigen vermogen is juist voor risico's. Ditzelfde geldt voor andere JenV-uitvoeringsorganisaties.
- Zorgaanbieder: nog geen concrete signalen van zorgaanbieders die door energieprijzen in de problemen komen. In 2022 kunnen incidentele tegenvallers ontstaan door de energieprijzen, mede omdat de tarieven niet tijdens het jaar worden geïndexeerd. Voor 2023 wordt in principe geen probleem voorzien als indexatie van tarieven kan plaatsvinden op basis van

100 mln

280 mln

MEV (in lijn met het beschikbare budget). Het profiel van energieverbruik verschilt sterk per categorie zorgaanbieder. Twee voorbeelden:

- Ziekenhuizen kennen relatief tot andere zorg energie-intensieve processen. In het Erasmus MC zijn energie en onderhoud samen 1,5% van de lasten in 2021.
- Verpleeghuizen kennen energie-extensieve processen, maar de verouderde behuizing (gemiddeld energielabel C) en permanente aanwezigheid van bewoners vraagt relatief veel verwarming. In verpleeghuis Waardenburg (willekeurig gekozen) is energie 1,5% van de lasten in 2020.
- **Onderwijs en cultuur:** grote diversiteit tussen instellingen. Stijgende kosten zijn afhankelijk van o.a. looptijd van het energiecontract en de duurzaamheid van het pand. Enkele voorbeelden van prijsstijgingen:
 - **Funderend onderwijs:** energiekosten zijn in 2021 ca. 1% van de totale omvang. Een totaalbeeld van de stijgingen ontbreekt. De PO-raad krijgt signalen van prijsstijgingen tussen de 110% en 800%. In enkele gevallen gaat het om zeer grote bedragen. Bijv. bij scholenkoepel OMO steeg de energierekening van 1,2 mln. naar 15 mln. Bij scholen waar de energiecontracten langer doorlopen, is de stijging veel beperkter.
 - **Hoger onderwijs:** energiekosten zijn in 2021 bij universiteiten ca 1,9% van de omvang, bij hogescholen 0,8% en bij mbo instellingen 1,1%. Er worden stijgingen verwacht. Bijv. bij de Hogeschool Rotterdam is in 2022 sprake van een stijging van 50% ten opzichte van 2021. De Universiteit Utrecht houdt rekening met een verdrievoudiging van de kosten van ca. 16 mln. in 2021 naar 48 mln. in 2023.
 - **Cultuur:** bij bijv. musea zijn de energiekosten in 2021 ca. 2,4% van de totale omvang. Vanuit musea komen er signalen van stijgende energiekosten. De Museumfabriek heeft een verdrievoudiging van de energiekosten van 2021 naar 2023. Museum Thorn sluit in de winter een aantal maanden de deuren, vanwege de energiekosten.
- Een deel van de onderwijsinstellingen heeft bovenmatige reserves waardoor compensatie niet per se in de rede ligt. Of er een bovenmatige reserve is en hoe hoog die is, verschilt flink tussen instellingen. In tabel 1 staan de bovenmatige reserves in 2021 weergegeven (en het aantal besturen bij wie dit speelt in 2020, cijfers 2021 volgen nog). Daarnaast heeft de verlaging van de energiebelasting een dempend effect op de kosten.

Tabel 1. Reserves onderwijsinstellingen

Sector	Bovenmatige reserve 2021 (mln.)	% besturen met bovenmatige reserve 2021
Primair Onderwijs	958	63%
Samenwerkingsverbanden	131	82%
Voortgezet onderwijs	414	57%
Mbo	71	9%
Hbo	4,8	9%
Wo	0,5	6%
Totaal	1.579	

Communicatie

Niet van toepassing

Politiek/bestuurlijke context

Niet van toepassing

Niet van toepassing Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Bijlagen

1. Overzicht eerste inventarisatie meerkosten stijgende energieprijzen per begroting

Dit overzicht is een eerste inventarisatie van de meerkosten waarbij is uitgegaan van een stijging van de energieprijzen van 151% (Bron: CBS). Er zijn tot op heden geen claims ontvangen van departementen. Onderstaand beeld geeft een inschatting van de extra energiekosten op basis van de stijging van de energieprijzen. Er zijn geen gedragseffecten meegenomen in deze cijfers.

Departement / onderwerp	2023
VWS	
Amateursport	100
Zwembaden en ijsbanen	280
Zorgaanbieders in Zwv en Wlz	300
OCW	
Universiteiten	148
Hogescholen	46
MBO	94
Funderend onderwijs (PO, VO, speciaal onderwijs)	291
Musea	37
Bibliotheken	18
Overige culturele instellingen	PM
Theaters	23
Bioscopen	11
GF/PF + waterschappen	
Compensatie Gazprom-gemeenten Q4 2022	17
Wijkcentra/buurthuizen	9
SW-bedrijven	10
Uitvoeringskosten	PM
Zuiveringsinstallaties (waterschappen)	42
Ambtelijke huisvesting	30-50
Straatverlichting (gemeente + provinciaal)	60
BZK	
Rijksvastgoed	31
JenV	
Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI)	34
Rechtspraak	6
Politie	59
Asiel (COA)	10
LNV	
Visserij	10
Borgstelling Glastuinbouw	30
Defensie	
Vastgoed	60
Brandstof	75
Buitenlandse Zaken	
Vastgoed	15

2. Reservering prijsbijstelling 2023 per begroting

in miljoenen euro	2023	2024	2025	2026	2027
Totale reservering prijsbijstelling H80	2.945	4.297	5.669	6.817	7.792
Waarvan Tranche 2023:	2.945	3.034	3.095	3.072	2.983
<i>De Koning</i>	1	1	1	1	1
<i>Staten-Generaal</i>	4	4	4	4	4
<i>HCVS</i>	2	2	2	2	2
<i>Algemene Zaken</i>	2	2	2	2	2
<i>Koninkrijksrelaties</i>	3	3	3	3	4
<i>Veiligheid en Justitie</i>	175	173	171	171	173
<i>Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties</i>	82	74	73	71	70
<i>Onderwijs, Cultuur en Wetenschap</i>	1.012	1.012	1.016	1.018	1.018
<i>Nationale Schuld</i>	1	1	1	1	1
<i>Financiën</i>	67	62	61	60	60
<i>Defensie</i>	82	80	80	80	81
<i>Infrastructuur & Milieu</i>	72	71	68	62	60
<i>Economische Zaken</i>	56	54	49	48	47
<i>Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit</i>	43	39	41	36	34
<i>Sociale Zaken en Werkgelegenheid*</i>	45	45	48	48	46
<i>Volksgesondheid, Welzijn en Sport*</i>	68	63	61	61	62
<i>Wonen en Rijksdienst</i>	0	0	0	0	0
<i>Nationaal Groeifonds</i>	62	83	84	65	41
<i>Gemeentefonds</i>	10	10	10	10	10
<i>Infrastructuurfonds</i>	340	304	321	323	289
<i>BES-fonds</i>	0	0	0	0	0
<i>Delta Fonds</i>	78	66	59	60	64
<i>Defensiematerieelbegrotingsfonds</i>	275	270	268	257	254
<i>Aanvullende Post**</i>	467	616	673	688	659

*Voor SZW en VWS geldt naast de reguliere loon- en prijsbijstelling separaat een systematiek voor de premiegefinancierde uitgaven. Deze bedragen zijn niet opgenomen in deze tabel.

**De overhevelingen vanaf de Aanvullende Post naar de begrotingen worden dit najaar verwerkt in de grondslagen van de begrotingen, waardoor er een licht vertekend beeld is per begroting.